

De klimaatkerk loopt leeg als armoede stijgt en de economie verzwakt

Door [Eduard Bomhoff](#) - 5 november 2022
Geplaatst in [Economie](#) - [Klimaat](#)

'Wij verkeren in gevaar, met onze partners, kinderen, vrienden.' Dat [schrijven](#) 800 gemeenteambtenaren uit Amsterdam. Want 'Amsterdam is een van de kwetsbaarste metropolen van de opwarmende wereld'. Heerlijk dat we de bange ambtenaren wat dat betreft gerust kunnen stellen met het laatste nieuws uit Antarctica.

Prof. Henk Dijkstra (universiteit Utrecht) concludeert in zijn recente onderzoek naar de Stille Zuidzee dat de stijging van de zeespiegel in eerdere klimaatscenario's met zo'n 25 procent was overdreven. En die scenario's waren in de loop van de tijd ook al verlaagd tot 30 cm per eeuw.

Sluizen en dijken zijn zeker hoog genoeg om Amsterdam de komende honderd jaar veilig te houden. En met aanhoudende economische groei gaat dat ook lukken in Dhaka, Bangladesh.

Gaten dichtten

De 800 ambtenaren zouden beter moeten weten dan ongefundeerde bangmakerij. Ze roepen burgemeester Halsema en haar wethouders op om 'direct de enorme gaten te dichtten die nu nog zitten tussen de bestuurlijke ambitie en de daadwerkelijke resultaten'. Dat duidt op combinaties van verbieden, dwingen en subsidiëren.

Politiek wel slim, maar alleen voor de korte termijn. Als de ambtenaren in plaats van hun CO2-actie hadden gevraagd om 'gaten te dichtten' tussen ambitie en realiteit bij politie en justitie, en die urgentie

De klimaatkerk loopt leeg als armoede stijgt en de economie verzwakt

hadden onderstreept met omineuze cijfers over de dagelijkse stroom van opgepakte jonge criminelen, terwijl daarna geen succes werd geboekt in de strijd tegen de criminaliteit, dan kreeg de gemeente een deel van de schuld. En een belofte om 'gaten te dichten' in de serviceverlening van de 16000 gemeenteambtenaren kan altijd met smakelijke anecdotes worden afgeserveerd door Wierd Duk in *De Telegraaf*.

Op de eerste rij in de klimaatkerk

Om te eisen dat nog veel meer moet worden verboden, gedwongen en gesubsidieerd in het klimaatbeleid, is een makkelijke mening voor de ambtenaren. Als de CO2 toch langzamer daalt dan de (overigens uit de lucht gegrepen) politieke doelen voor 2030 en 2035, is dat toch niet hun schuld. Of hadden ze dan nog dramatischer moeten waarschuwen?

Politiek misschien nu nog veilig voor de Amsterdamse ambtenaren om op de eerste rij plaats te nemen in de klimaatkerk, maar ernstig tekortschietend in sociale solidariteit. Eerst de boeren uit de kerk gejaagd. Daarna de vissers. Nu de warme bakkers. Straks de tuinders en de bloemenkwekers. En de duizenden werknemers in de chemische industrie.

Geld genoeg om sociale gevolgen op te vangen

Ook als de klimaatactivisten helemaal overtuigd zouden zijn dat die groepen ondernemers en hun gezinnen en medewerkers allemaal 'aan de beurt moeten komen', in de charmante woorden van minister Van der Wal, dan zouden ze zich maximaal moeten inspannen om de sociale gevolgen op te vangen.

En dat kan, want er is geld genoeg. Minister Kaag kan makkelijk lenen. Onze staatsschuld is met 47 procent van de economie ver beneden de norm van 60 procent die ooit is vastgesteld in de aanloop naar de euro (maar waar veel landen zich niet aan houden). Gemiddeld is de staatsschuld in West-Europa bijna twee keer zo hoog als bij ons.

Rijker dan Engeland

De afgang van premier Liz Truss herinnert er aan hoe veel financieel sterker Nederland is dan Engeland. Op 23 september was er paniek in de markt voor Engelse staatsschuld toen Engelse pensioenfondsen opeens massaal schuld moesten verkopen. Sloeg die paniek over naar Nederland waar onze pensioenfondsen ook aan het verkopen zijn geslagen (zie [mijn column](#) in *Wynia's Week* van 15 oktober)? Gelukkig niet.

We kunnen dat aflezen aan wat er op die 23ste september in reactie gebeurde op de markt voor Nederlandse staatsschuld. Nauwelijks een rimpeling, hoewel de professionals weten dat Nederland het enige andere Europese land is met in omvang vergelijkbare pensioenfondsen die staatsschuld verkopen. De markt voor Nederlandse staatsschuld ligt er rustig bij, en het kleine verschil tussen de

De klimaatkerk loopt leeg als armoede stijgt en de economie verzwakt

rentestanden in Nederland en in Duitsland is na 23 september zelfs nog kleiner geworden, een teken dat de markt niet bezorgd is over onze staatsschuld. Wij zijn niet zoals Engeland dat door lage economische groei sinds Brexit zó is afgezakt dat het nu in een ongelukkig jaar met een oorlog en dure energie toch moet bezuinigen.

Kaag doet minder dan mogelijk is

Terug naar de noden van 2022. De armoede onder kinderen stijgt in Nederland tot 8 procent van de gezinnen en tot 10 procent van de kinderen. Armoede snel bestrijden is een zaak van fatsoen. Het geld is er, maar minister Kaag doet veel minder dan mogelijk is in een van de rijkste landen van de Eurozone.

Niemand weet of de prijzen van gas en elektriciteit na de komende winter weer 'normaal' worden. Misschien komt er een tweede herfst waarin Oost en West tegen elkaar opbieden om de voorraden aan te vullen, voordat het weer winterkoud wordt in Noord-Oost Azië en West-Europa. Intussen hebben westerse oliemaatschappijen al een paar jaar de investeringen uitgesteld of verlaagd en dat is dit jaar ernstiger geworden door de onzekere rente, de oorlog in Oekraïne en de kans op recessies in de VS en West-Europa. Prijzen op de Nederlandse termijnmarkt TTF wijzen nu al op een moeilijke herfst in 2023.

Bij zo veel onzekerheid over de energieprijzen, moet een regering proberen die onzekerheid te verminderen. Dat betekent in de eerste plaats het snel en grondig bestrijden van de armoede met beloftes voor 2022, 2023 en zo nodig de winter van 2023-24. Dat is niet alleen een morele plicht, maar ook in het belang van de klimaatactivisten, als ze niet alle slachtoffers willen weggagen naar politieke partijen met andere visies op CO2, stikstof en windmolens op zee.

Economie loopt gevaar

Tegelijk zouden de klimaatactivisten ook vanuit hun eigen optiek bezorgdheid moeten tonen over de echte economie. De meest actuele maandelijkse index voor het bedrijfsleven (de PMI) is tijdens Rutte-4 al dieper ingestort dan in 2019-2020 met Covid-19. De 'partners, kinderen, vrienden' van de Amsterdamse ambtenaren hoeven niet zozeer bang te zijn voor de zeespiegel, maar straks wel voor de toekomst van hun land.

Niet allen kunnen straks werken als 'beleidsmedewerker klimaat'; er moet ook gewoon geld worden verdiend om voor nobele doelen te betalen. Ook wie kiest voor soberheid en die soberheid zelfs dwingend zou willen opleggen aan alle landgenoten, zal toch nog geld nodig hebben voor scholen, ziekenhuizen en voor hulp aan arme gezinnen.

Nederland is dankzij ons bedrijfsleven en de handel binnen de EU rijker dan Engeland en kan nu per persoon een kwart meer uitgeven dan Engeland aan onderwijs en aan medische zorg. Dat moet veel waard zijn, ook voor de klimaatactivisten, maar we horen ze daar niet over.

WYNIA'S WEEK

De klimaatkerk loopt leeg als armoede stijgt en de economie verzwakt

Wynia's Week is er 104 keer per jaar. De donateurs maken deze onafhankelijke berichtgeving mogelijk. [Doet u mee?](#) Hartelijk dank!